

DE VORBĂ

CU PAVEL ILIE

DESPRE

«CONSTRUCȚII

LIRICE»

Galeria de artă Richard Demarco din Edinburgh și parcurile de la Turnhouse Farm și Hope's House (Scoția) au găzduit în primăvara aceasta sculpturile realizate de Pavel Ilie într-un răstimp de patru luni, interval în care a fost oaspetele galeriei. L-am rugat pe Pavel Ilie să facă unele precizări asupra sculpto-construcțiilor realizate în etapa Scoția '73 :

— M-a intrigat denumirea de *sculptură*, « generic » sub care v-ați prezentat lucrările la The Richard Demarco Gallery.

P. I. — Am vrut să le delimitez de « obiecte », noțiune care — în accepția mea — definește o construcție plastică în care sensul decorativ precumpănește; or, lucrările mele au și semnificații spirituale. Un al doilea motiv ține de tehnica modelajului — proprie sculpturii — la care am recurs uneori.

— Mult mai cuprinzător mi s-ar fi părut termenul de « construcții ».

P. I. — Inițial, m-am oprit și eu asupra lui; intenționez ca pe afișul expoziției să figureze și denumirea de « construcții lirice ». Apoi am optat pentru soluția cea mai simplă.

— Presa și posturile de radio engleze ** au salutat în termeni deosebit de elogiși lucrările expuse la Edinburgh. Printre alții, Edward Gage afirmă că « ele au acea prezență stranie și obsedantă, acea calitate de independență și atemporalitate care marchează întotdeauna simbolul poetic și care ne permite să întrezărim adevărul prin intermediul unei metafore ». Și criticul de la *The Scotsman* *** și cel de la *The Guardian* **** consideră drept cea mai « obsedantă structură », « un obiect de o misterioasă forță », — sculptura intitulată « Lupta îngerului ». Această lucrare îi sugera aceluiași Edward Gage analogia cu forme din « repertoriul Bosch ».

Care este « lectura-de-autor » a acestei sculpturi simbolice și în ce material ați realizat-o ?

A-l situa pe Pavel Ilie într-un curent anume dintre multiplele ce se afirmă astăzi ar fi o încercare dificilă, o încadrare imprecisă și neconcludentă. Sculpturile și desenele sale în stil schiță, modul de a le prezenta — denotă o *atitudine de spirit* comună multor orientări, aparent foarte distincte (artă conceptuală, Land'art, Process'art, Earth'art etc.) care, toate, amendează conceptul tradițional al artei ca obiect-de-desfătare-estetică. Opere de sinteză, creațiile sale pot fi integrate — prin afirmarea categorică a *primatului ideii* — artei conceptuale; rigoarea organizării, geometria lor subiacentă țin de o atitudine constructivistă (puternic evidențiată în lucrările mai vechi); în sfârșit, aspirația de a fuziona ambientul uman cu cel natural, de a unifica arta și viața — le conferă atributele unei arte ecologice. Pe de altă parte, substanța poetică, timbrul liric al lucrărilor, aroma lor de primordialitate — sînt strîns legate de datele ecologice ale artistului, de orizontul spiritual al lumii din care vine. Căci creația lui Ilie Pavel este marcată de determinanțele interioare ale unei matrici stilistice românești, fapt intuit cu sagacitate de unul din comentatorii săi englezi *, care aprecia că « antecedentele sale sociale tradiționale, în mare măsură rurale, ca și mijloacele artei populare, îi permit să ilustreze — cu deosebită strălucire și individualitate — atitudini și obsesii foarte contemporane ». Impecabila factură manuală, rigoarea geometrică a structurilor, transsubstanțializarea unor materiale lipsite de spectaculozitate — concură la producerea unei secrete seducții estetice. În pofida neprogramării ei. Aura poetică a acestor construcții ambientale izvorăște însă, în primul rînd, dintr-un anume neprevăzut al lor, din felul cum forma și proporțiile lor stricte intră în relație și se combină cu spațiul, într-o complicitate plină de taină. Astfel ansamblul enigmatic, de o simplitate genuină, al mănunchiurilor de nuiele, dispuse într-un « aranjament » de ocultă « Ykebană », sugerează atmosfera unor relații familiale de tip arhaic: sau ne poartă gîndul la străvechiul ritual autumnal al topirii cînepii.

« Construcțiile lirice » ale lui Pavel Ilie au implicații de infinită rezonanță. Sînt simboluri a căror funcție este de a realiza « situații de environment », care să declanșeze trăiri catartice, să deblocheze spiritual privitorul și să-l integreze în dimensiunea generoasă a naturii.

P. I. — Am vrut să pun accentul pe lupta, pe zbaterea spiritului de a se elibera de materie — accident și totuși necesitate a existenței noastre. Sculptura intitulată *Lupta îngerului* era în fapt o mare sferă, ușor ovoidală (diametrul 3 m), acoperită cu « lipitură » (un amestec de lut, paie etc.), modelată cu mîna și șlefuită în așa fel încît paietele dădeau o strălucire caldă, aurie, marii suprafețe de argilă cafenie. Scheletajul ovoidului: două emisfere realizate din metal subțire, acoperite în plasă (peste care am aplicat « lipitura »), fixate laolaltă prin frînghii. Într-o secțiune transversală a acestei forme era fixată o folie dublă din material plastic translucid, de culoare fumurie cu ape violacee. — Cordelia Oliver vedea aici pe « Ariel și Caliban, elementul terestru și cel aerian în perpetuă luptă creatoare ».

P. I. — Un lucru m-a uimit: criticii englezi mi-au intuit cu mare acuitate « ideea » fiecărei lucrări, fără să fi schimbat o vorbă cu ei. Pe unii nici măcar nu-i cunosc.

— Și acum, cîteva precizări în ce privește materialul și tehnologia lucrărilor cu caracter ambiental din aer liber.

P. I. — Unele sînt alcătuite dintr-o singură piesă, precum forma amplasată într-un copac, formă realizată din împletitură de frînghie pe un schelet metalic. Alte structuri, fixate tot în copaci, sînt un montaj de două piese. Carcasa metalică a uneia dintre aceste construcții ambientale este învelită în blană lăptoasă de oaie. Celelalte două ambienturi (asamblaj din două piese fiecare) includ tot o șarpantă de metal în plasă, acoperită cu folie de plastic și « îmbrăcată » în textile violent colorate (oranj—citron, roșu, violet, roz). Am mai conceput o serie de construcții ambientale (executate tot pentru parcuri) din bare prismatice din metal vopsit în tonalități intense (în proiect indicasem rășini sintetice), dispuse fie printre crengile

copacilor, fie pe peluză. Sînt construcții ce oferă doar imaginea parțială a unui proiect mai vast (« strong », cum spun englezii): o aglomerare de asemenea forme ambientale al căror suport să fie un parc întins sau chiar o pădure.

— Implică această atitudine o abandonare a clarei poziții constructiviste pe care o afirmam « ipotezele de arhitectură » prezentate la prima bienală constructivistă de la Nürnberg ?

P. I. — Nu abandonez constructivismul. El are pentru mine valoare de lege, de cod la care apelez mereu pentru organizare. Este posibil ca în viitoarele mele lucrări poziția constructivistă să fie mult mai puternic subliniată. După cum, într-o zi, s-ar putea să fac lucrări în materiale foarte nobile. Construcțiile mele sînt întotdeauna generate de idee, de un gînd poetic, de o stare anume. Ele se nasc dintr-o necesitate a *conținutului* care determină și materialul. Recursul meu la materiale « de rînd » (lemn, nuiele, fîn, pămînt) socotit de unii, în chip eronat, ca adeziune la « arta săracă » — are doar sensul afirmării simplității, organicului, naturalului.

OLGA BUȘNEAG

* Edward Gage, « *Magic that makes base materials precious* », *The Scotsman*, 5, 3, 73.

** *The Daily Telegraph* (9 martie 1973) (sub titlul « *Innovation in Art of Romania* », semnat de Terence Mullaly) opinează că expoziția lui Pavel Ilie « reprezintă un interes cu totul special și pentru lumina pe care o aruncă asupra fenomenului artistic din România ». După opinia cronicarului, expoziția are valoarea unui « șoc puternic », a unui martor care atestă că « ... există artiști români care experimentează noi tehnici și modalități inovatoare în vederea lărgirii limbajului artistic ».

*** Edward Gage, *loc. cit.*

**** Cordelia Oliver, « *Pavel Ilie Exhibition in Edinburgh* », *The Guardian*, 15, 3, 73.

În ilustrație:

1. Nuiele, sculptură (răchită)
2. Lupta îngerului, sculptură (tehnică mixtă)
3. Construcție ambientală (metal și frînghie)
4. Copacul, sculptură (tehnică mixtă)

